

VILJANDI MUUSEUMI ARENGUKAVA 2022–2025

VILJANDI 2022

SISSEJUHATUS

Viljandi Muuseumi arengukava koostamise eesmärk on vaadata üle muuseumi olukord seisuga jaanuar 2022 ning esitada kõige olulisemad strateegilised suunad.

Arengukava esimeses osas on sõnastatud muuseumi kutsumus ja kohustus ning toodud välja loodetav tulevikupilt.

Teises osas on antud ülevaade hetkeolukorrast ning vaadeldud probleeme, mis oluliselt mõjutavad muuseumi eesmärkide saavutamist ja tegevusi.

Kolmandas osas on analüüsitud muuseumi strateegilisi suundi ja nendest tulenevaid olulisemaid tegevusi.

Arengukava katab tegevusi aastateks 2022–2025. Iga järgneva kalendriaasta järgselt teeb muuseum kokkuvõtte ning hindab oma võimalusi edasiseks ning selgitab, kas saavutatu vastab arengukavas kirjeldatud eesmärkidele.

Koos möödunud aasta aruandlusega koostatakse aastaplaanid. Sellisel teel on saadud dokument, mis katab kogu arengukava nelja-aastase perioodi.

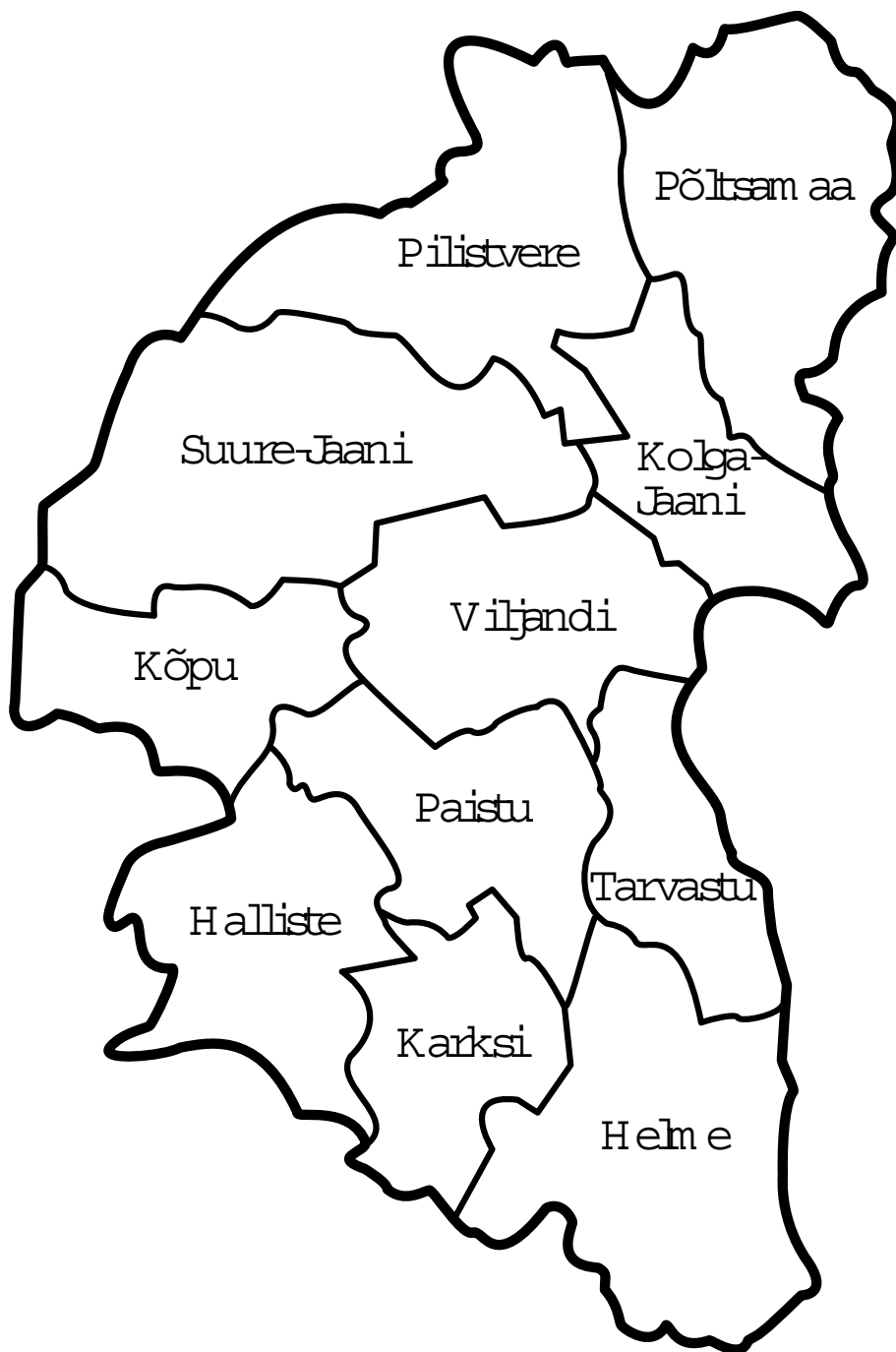
Arengukava on aluseks muuseumi tegevuskavade ja nende põhjal eelarvete koostamisel ning erinevate projektide teostamiseks raha taotlemisel.

STRATEEGILISED LÄHTEALUSED

- * Viljandi Muuseumi põhimäärus
- * Muuseumiseadus
- * Rahvusvahelise Muuseumide Nõukogu (ICOM) kutse-eetika koodeks
- * Kultuuri arengukava 2021-2030
- * Viljandi linna arengustrateegia 2030+
- * Viljandi maakonna arengustrateegia 2035+
- * Valga maakonna arengustrateegia 2035+
- * Jõgevamaa arengustrateegia 2035+
- * Järvamaa arengustrateegia 2035+
- * Pärnumaa arengustrateegia 2035+

Viljandi Muuseumi tegevuspiirkond: ajalooline Viljandimaa ja kultuurilooline Mulgimaa Eesti kontuurkaardil.

Viljandi Muuseumi tegevuspiirkond: ajalooline Viljandimaa ja kultuurilooline Mulgimaa koos kihelkondade piiridega.

KUTSUMUS ja KOHUSTUS

Viljandi Muuseum on ajaloolise Viljandimaa ja kultuuriloolise Mulgimaa (edaspidi identiteedi mõjupiirkond) keskne mäluasutus, identiteedi kandja ja säilitaja ning omakultuuri hoidja, uurija ja vahendaja.

TULEVIKUPILT

Viljandi Muuseum on riigimuuseum. Tunnustatud üle-eestilise tähtsusega maakondliku mäluasutusena omab muuseum pädevust museoloogilises valdkonnas ning on koostööpartner riiklikele ja ühiskondlikele organisatsioonidele, omavalitsustele, teadus- ja haridusasutustele, arhiividele, muuseumidele ning üksikisikutele. Viljandi Muuseum kannab, säilitab, loob ja edastab mõjupiirkonna identiteeti.

Kogud, säilitamine ja uurimistöö

Viljandi Muuseumi kogud kujunevad vastavalt muuseumi kogude poliitikale ning on hästi hallatud ja kergesti kättesaadavad. Muuseumikogud on digiteeritud ja sisestatud muuseumide infosüsteemi (MuIS), millega tagatakse teabe kättesaadavus uurijatele ja avalikkusele. Muuseumi kuraatoritele on MuIS töövahend, mis lihtsustab muuseumikogude haldamist ja arvestuse pidamist, museaalide otsinguid ning võimaldab analüüsida kogude kasutamist. Muuseumihoidlad on nõuetele vastavad ning kaasaegselt sisustatud. Museaalide hoiu- ja kasutustingimused tagavad nende säilimise järeltulevatele põlvvedele. Viljandi Muuseum on uurijasõbralik, kogude kasutajad usaldavad muuseumi ning osalevad aktiivselt tema tegevustes.

Muuseumi kuraatorid tegelevad museaalide kohta käiva informatsiooni kogumise ja läbitöötamisega. Teadusliku kirjeldamise käigus koostatud kirjed on põhjalikud ning abistavad olulisel moel kogude kasutajaid ja uurijaid. Uurimistöö tulemusi avaldatakse regulaarselt teaduslikes ja populaarteaduslikes väljaannetes.

Näitused ja vahendamine

Ajaloolise Viljandi- ja kultuuriloolise Mulgimaa ülevaatlilik püsiekspositsioon on pidevalt täienev ja uuenev.

Kaasaegne ja külastajasõbralik ekspositsioon on rajatud muuseumi filiaalis Helilooja Mart Saare majamuuseumis Hüpassaares.

Näitusetevõimekus on mitmekülgne – see väljendub ajutiste näituste laias temavalikus.

Võimalusel kaasnevad näitustega teemakohased publikuprogrammid.

Viljandi Muuseum kaasab näitusetevõime ettevalmistamisse ja läbiviimisesse aktiivselt ka kogukonda. Aasta jooksul esitletakse vähemalt ühte muuseumi kogudel põhinevat näitust.

Näituste ettevalmistamine on tänapäevase muuseumitöö nõuetele vastav ning asjatundlik.

Muuseum annab välja vähemalt ühte teaduslikku jätkväljaannet. Muuseumi töötajad osalevad ekspertide-toimetajatena maakonna ajaloo- ja kultuuriloo kohta käivate trükiste, teabematerjalide väljaandmises.

Muuseumipedagoogika

Viljandi Muuseum on vääriline partner identiteedi mõjupiirkonna haridusasutustele kui erinevatele mälu- ja kultuuriasutustele.

Muuseum pakub nii haridusasutustele kui ka laiemale publikule võimalust osaleda haridusprogrammides nagu muuseumitunnid, kuraatorituurid näitustel, giidituurid, loengud, töötoad, õppe- ja huvipäevad ning seminarid. Muuseumitunnid lähtuvad riiklikest õppekavadest.

Olulisimad sihtgrupid on eelkooliealised lapsed ning I ja II kooliaste. Samas ollakse programmide pakkumisel paindlikud ning koostöised. Täiskasvanute elukestvat õpet toetatakse temaatiliste sündmuste kaudu (loengud, töötoad, õppepäevad jms). Muuseumi seob Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemiaga pikaajaline koostöö tudengite praktikabaasina.

Võimalusel lisandub õppeaastal vähemalt üks õppekava toetav uus programm.

Muuseumis on tööl muuseumipedagoog, kes koostab vastavad programmid, tagab kasutatavate materjalide metoodilise ettevalmistamise ning tegevuste läbiviimise.

Muuseumi filiaalis Hüpasaares töötab klienditeenindaja, kes hoolitseb ekspositsiooni eest ning pakub tuge muuseumikülastajatele suunatud ürituste läbiviimisel.

Inimesed ja organisatsioon

Viljandi Muuseum kui maakonna keskne mäluasutus tegeleb identiteedi mõjupiirkonnas asuvate muuseumide nõustamise ja juhendamise ning koostöö koordineerimisega.

Muuseumis on tagatud põhitegevust toetavate ülesannete heal tasemel lahendamine. Asutus on oma ala hinnatud tööandja, luues motiveeriva töökeskkonna ja panustades siin töötavatesse inimestesse.

Muuseumi tegevused leiavad järjepidevat kajastamist kohalikus meedias.

Muuseum on ajaloolist Viljandimaad ning kultuuriloolist Mulgimaad liitev ning oma valdkonnas kõrgelt hinnatud mäluasutus, kus töötavad oma ala asjatundjad.

Püstitatud eesmärkide saavutamiseks teeb muuseum koostööd Viljandi- ja Mulgimaal ning tänastes naabermaakondades (Jõgeva-, Järva-, Pärnu- ja Valgamaa) tegutsevate omavalitsuste, asutuste ja institutsioonide ning üksikisikutega.

Muuseumitaristu

Viljandi Muuseumil on kaasajastatud hoidlad, mis annab eelduse museaalide pikaajaliseks säilimiseks. Loodud on võimekus museaalide vastuvõtuks ja säilitustoiminguteks.

Muuseumi ekspositsioonipinnad ja ruumid uurijatele on kaasaegsed ning kehtestatud normidele vastavad.

Hooned on vastavalt kehtivatele energiasäästu nõuetele soojustatud ja võimaldavad kokkuhoidliku majandamist.

Ajakohastatud muuseumihoonetes on loodud Viljandimaa ajaloo- ja looduskeskus pidevalt uueneva ekspositsiooni, avakogu ja tegevusaladega haridusprogrammide läbiviimiseks.

Helilooja Mart Saare majamuuseum on kaasaegne ja külastajaile aastaringselt avatud.

Muuseumi kasutuses olevad hooned ja kinnistu on heakorrastatud ning tagatud ligipääsetavus.

HETKEOLUKORRA ANALÜÜS

PÕHIANDMETE KIRJELDUS

Viljandi Muuseum sündis 1878. aasta mais Viljandi ordulinnuse varemetes toimunud arheoloogiliste kaevamiste leidude põhjal loodud kogust. Kaevamiste toetaja kindralmajor Friedrich von Ditmari auks nimetati see Ditmari Muuseumiks.

Tänapäevast nime Viljandi Muuseum kannab asutus 1936. aastast. Alates 1942. aastast paikneb muuseum endises apteegihoones Viljandis ja kinnistul Laidoneri plats 10 asuvates ruumides.

Viljandi Muuseum haldab Viljandis kolme hoonet: näitusemaja, hoidlat koos tööruumidega ning Lossi 14 maja.

Hüpasaares paikneb kaks hoonet: elumaja ja laut, mis on kasutamiskõlbmatu.

Viljandis muuseumi hallatavat pinda on 1259 m², mis jaguneb järgmiselt: ekspositsioon 334 m², hoidlad 390 m², lugemissaal 54 m², konverentsisaal 49 m², tööruumid 118 m², muud ruumid (WC-d, koridorid, tuulekojad, tehnilised ruumid) 259 m² ning Lossi 14 maja 55 m².

Lisaks on muuseumil Viljandis veel 182 m² + ca 50 m² keldriruume, mis praegu on kasutuskõlbmatud, kuid tulevikus on kavandatud need välja ehitada Viljandimaa ajaloo- ja looduskeskuseks, kus ühtlasi asub ka avakogu.

Hüpassaares muuseumi hallatavat pinda on 450 m², mis jaguneb järgmiselt: ekspositsioon ja külastajatele avatud ruumid 147 m², elu- ja abiruumid 104 m² ning kasutamiskõlbmatu laut 200 m².

Viljandi Muuseum maakondliku mäluasutusena omab ühte väärtuslikumat ja arvuliselt suuremat kogu, milles on 151 761 museaali (31.12.2021).

Muuseumis on 12 töötajat: neist 11 tegutsevad Viljandis ja üks Hüpassaares.

MEIE

TUGEVUSED

Kogud, säilitamine ja uurimistöö

- Muuseum on maakonna keskne mäluasutus: rikkalike kogude, pikaage se uurimistöö ning sellest lähtuvate publikatsioonide avaldamise kogemusega.
- Muuseumil on mitmekülg sed kogud, mis iseloomustavad ajaloolist Viljandimaad ja kultuuriloolist Mulgimaad erinevatest külgedest, võimaldavad muuseumil esitleda erinevate ajastute elu-olu ja arengulugu ning kasutada seda mitmekülg sel moel.
- Muuseumil on oma kogude poliitika. Aktiivne muuseumikogude kasutamine ja omanäituste tegemine loovad eeldused muuseumikogude teaduslikuks läbitöötamiseks.
- Muuseumis töötavad peavarahoidja, teadusdirektor ja kuraatorid on oma valdkonna asjatundjad.
- Olemas on kuraatorid etnoloogia, foto-, arhiiv- ja raamatukogul, mis võimaldab neid järjekindlalt läbi töötada ja avalikku käibesse tuua.
- Elanikkond usaldab muuseumi kui riiklikku ja järjepidevat institutsiooni, kes tagab mä lupärandi säilimise. Inimesed on nõus annetama nende valduses olevaid kultuuriväärtusi muuseumile teadmises, et need jäävad maakonda.
- Muuseum toetab uurijaid ja huvilisi ning asutusi paljude teemadega ja kogude mitmekesisus aitab kaasa näituste tegemisel. Teistest enam leiavad kasutamist rikkalikud etnograafia-, foto-, arhiivi-, kunsti-, raamatu- ja arheoloogiakogud.
- Muuseumikogudest on 92% sisestatud MuISi (31.12.2021), kuid kogude kaupa on see erinev, sõltudes kogu suurusest ja vastava koguhoidja olemasolust. Sisestamisel on oluline hiljem kasutatava andmete kvaliteet. Digiteerimiseks vajalik taristu on rahuldav, tehniliselt keerukam digiteerimine toimub koostöös teenusepakkujatega.
- Muuseumitöötajatel on pikaajaline museaalide teadusliku kirjeldamise ja ajaloolase uurimistöö kogemus.

Näitused ja vahendamine

- Ekspositsiooni hea vaadeldavus, ulatus ning rohkearvuline museaalide esitus on külastajate korduvat heakskiitu pälvinud.
- Suurem on huvi näituste puhul, mis on sündinud muuseumi kogumisaktsioonide tulemusel ja kajastavad ajaloolise Viljandimaa ja kultuuriloolise Mulgimaa ajalugu.
- Huvi pedagoogiliste programmide vastu on toonud kooliõpilasi ja lasteaialapsi muuseumi üritustele juurde.
- Inimesed külastavad muuseumi aktiivselt üleriigiliste ja piirkondlike ürituste (näiteks muuseumiöö, Viljandi maasikatuur, hansapäevad, festivalid) raames.
- Kohalike elanike kaasamine muuseumi teemanäituste koostamisel ja iseseisvate näituste loomisel on tulemusrikas.
- Muuseumisõbrad ja ajaloo huvilised osalevad aktiivselt kohaliku ajaloopärandi uurimisel ja populariseerimisel (muuseumi toimetised, Sakala kalender, artiklid kohalikus ja üleriigilises perioodikas, pisitrükised jne).
- Koostöö näituste korraldamises Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia, Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskooli, Kondase Keskuse, maakonna- ja keskmuseumide ning teiste identiteedi mõjupiirkonna asutustega on pikaajaline ja tulemuslik.
- Muuseumi lugemissaal on populaarne loengute, seminaride ja ürituste korraldamise koht.
- Loodud on head tingimused uurijate teenindamiseks ja uurimistööks. Tudengitele, õpilastele ja õpetajatele ning kodu-uurijatele ja ajaloo huvilistele on täiendavalt pakkuda rohkelt abimaterjale (teemakohased infokaustad ja -kogumikud, kodu-uurimistööd, käsikirjad jne).
- Muuseumil on pikaajaline teadus- ja populaarteaduskirjanduse väljaandmise kogemus

Muuseumipedagoogika

- Viljandi muuseum pakub õpikeskkonda nii haridusasutustele kui igas vanuses õppijale.
- Muuseumi haridusprogrammid toetavad nii formaal- kui huviharidust.
- Muuseumitundide loomisel lähtutakse riiklikest õppekavadest.
- Näituse kontseptsioonist tulenevalt luuakse võimalusel näituse juurde muuseumipedagoogiline programm. Lisaks on valikus mitmeid tellitavaid programme.
- Koolid ja lasteaiad viivad muuseumis läbi tunde (nt kunsti-, loodus- ja ajalooalaseid), mis on suunatud kodukandi ja identiteedi mõjupiirkonna paremale tundmisele.
- Viljandimaa ja identiteedi mõjupiirkonna õppeasutused osalevad aktiivselt muuseumiprogrammides.
- Muuseumi ekspositsioonis on rahuldavad tingimused väiksearvulistele klassikomplektidele ja lasteaedadele programmide läbiviimiseks.

- Lugesissaali soetatav uus sisustus võimaldab teha pedagoogilisi programme ka suurematele klassikomplektidele.
- Muuseumipedagoog ja kuraatorid käivad tellimusel koolides ja lasteaedades programme läbi viimas.
- Ekspositsiooni kõrval on programmide tegemisel rakendust leidnud nii linnaruum kui looduskeskkond, sh lossipark.
- Kuraatorid peavad museoloogiaalaseid ning kodukandi ja identiteedi mõjupiirkonna ajaloopärandit tutvustavaid loengud ajaloolise Viljandimaa ja kultuuriloolise Mulgimaa kooliõpilastele ja Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia tudengitele, täiend- ja huvihariduse nõudlejatele ning erinevatele huvigruppidele.
- Juhendatakse ja nõustatakse tudengite bakalaureuse- ja magistritöid ning kooliõpilaste kodu-uurimusi ja loovtöid.

Inimesed ja organisatsioon

- Muuseumi töötajad on väljaõppinud ja hea erialase ettevalmistuse ning pikaajase praktilise kogemusega.
- Muuseumi tööruumid ja varustus vastavad üldjuhul nõutavatele tingimustele.
- Muuseumi kollektiivi tugev ühtehoidmine ja sihipärane tegutsemine eesmärgi nimel toetab asutuse head mainet.
- Koostöö erinevate huvigruppide ja institutsioonidega Viljandimaa ja identiteedi mõjupiirkonna tasemel on mitmekülgne ja vastastikku kasulik.
- Muuseumit hinnatakse nii maakonna kui ka Eesti tasandil ning välismaal kui usaldusväärset ja autoriteetset asutust.
- Viljandi Muuseumi Sõprade Selts ja Eesti Genealoogia Seltsi Viljandi osakond on toonud juurde inimesi, kes kasutavad agaralt muuseumikogusid uurimistööks ning osalevad aktiivselt muuseumi üritustel.
- Väga head suhted kohalike meediaväljaannetega on taganud muuseumi jõudmise suurde meediapilti. Kaasaegne koduleht ja sotsiaälvõrgustike kasutus on loonud üldsusele hea kuvandi Viljandi Muuseumist.

Muuseumitaristu

- Muuseumi hoonekompleks asub Viljandi vanalinnas ja on hästi kättesaadav üksikkasutajatele, samuti autoga tulijaile ja bussiga saabuvatele ekskursioonigruppidele.
- Hoonekompleks on kapitaalselt remonditud: 1994. aastal hoidlad ja tööruumid, 1999. aastal näitusemaja I ja 2004. aastal II korrus ning Lossi 14 maja 2021–2022. aastal. Üldjuhul taristu rahuldab muuseumi vajadusi, kuid vajab kaasajastamist.
- Muuseumi näitusemaja fassaad ning hoidlahoone Johan Laidoneri platsi poolne fassaad remonditi 2020. aastal. Samuti teostati avariiremont muuseumi loodustoas.
- Külastajad, sealhulgas tudengid ja kooliõpilased, kasutavad uurimistööde tegemiseks, loengute ja seminaride pidamiseks

muuseumi lugemissaali.

- Ekspositsioon asub näitusemajas kahel korrusel ning annab ülevaate Viljandi- ja Mulgimaa loodus- ja kultuuripärandist ning inimtegevusest kaugest minevikust kuni 20. sajandi keskpaigani. Ekspositsiooni täiendatakse ja uuendatakse pidevalt muuseumi kogudes olevate ja sinna juurde laekuvate museaalidega.
- Muuseumihoov on sobilik mitmesuguste suuremate sündmuste (muuseumiöö, hansapäevad, pärimusmuusika festival jne) ja pedagoogiliste programmide läbiviimiseks.
- Muuseum eksponeerib lisaks näitusemajale oma museaale püsivalt ka muuseumile mittekuuluvatel pindadel (Kondase Keskus, Viljandi linna ametite maja, Viljandi pärimusmuusika ait, Olustvere mõis, Suure-Jaani gümnaasium, Tarvastu muuseum). Seda on tehtud koostöös Viljandi linnavalitsuse, Eesti Pärimusmuusika Keskuse, Olustvere teenindus- ja maamajanduskooli ning Põhja-Sakala ja Viljandi vallavalitsusega.
- Muuseumi filiaal Hüpasaares asub Soomaa rahvusparki territooriumil, mis on looduslikult eripärane piirkond (suur rabade ala), kus linnastunud inimest võlub rahu ja vaikus.
- Hüpasaare elumajaga seonduvalt on tehtud järgmised suuremad tööd: 2011-2012. aastal soojustati hoone ja viidi üle maaküttele, 2012. aastal rajati puurkaev ja veevärk, 2014. aastal sanitaarsõlm, kanalisatsioon ja reoveemahuti, 2017. aastal viidi lõpule hoone siseruumide renoveerimine ning ehitati kuur.

Projektid ja koostöö teiste asutustega

- Muuseumi poolt algatatakse iga-aastaselt projekte, et leida täiendavaid vahendeid trükiste, sündmuste, muuseumi haridusprogrammide ja näituste kulude katmiseks.
- Projektidesse kaasatakse teisi Viljandimaa haridus- ja kultuuriasutusi, sh Tartu ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia, Olustvere teenindus- ja maamajanduskool, Viljandi gümnaasium, Kondase Keskus, Viljandi Linnaraamatukogu, Viljandi Avatud Noortetuba jt.
- Projektide taotlused on rahuldatud osaliselt või täies ulatuses.
- Muuseum osaleb koostööpartnerina teiste asutuste poolt algatatud nii kohalikes kui ka üleriigilistes projektides (muuseumiöö, avatud mänguväljad, maasikatuurid jne).
- 2019. aastast alates on muuseum kaasanud UNESCO loovlinnade võrgustiku käsitöö- ja rahvakunstlinna töögrupi tegevustesse.

MEIE NÕRKUSED

Kogud, säilitamine ja uurimistö

- Museaalide säilitamistingimused keldrihoidlas ei vasta nõuetele (ruumid niisked), teistes hoidlates vajavad väljavahetamist aknad (soojuskadu, tolmu sissetung).
- Etnograafiakogu saab täiendada väikesemahuliste museaalidega, suuremõõtmeliste jaoks pind puudub.
- Osade hoidlate täituvus on kõrge (suur etnograafia, arheoloogia)

- ja sellest tulenevalt on museaalide kättesaadavus piiratud.
- Kuraatorid on põhikohustuste kõrvalt hõivatud mitmete tugitegevustega, mis pärsib kogude läbitöötamise kiirust.
  - Museaalide konserveerimiseks napib jõudlust ja vahendeid.

Näitused ja vahendamine

- Muuseumi ajutiste näituste toa pind on hoone siselahendusest tulenevalt väike (27 m²) ja ei võimalda mahukaid näitusi teha. Sponsoritel puudub huvi toetada väikesemahulisi projekte.
- Näituste koostamiseks on materiaalsed vahendid väga napid. Kasutatud on vähest kulu nõudvate omanäituste tegemist käepäraste vahenditega ning väiksemahulisi võõrnäitusi.
- Väheste vahenditega loodud näitused ei ole piisavalt ligitõmbavad. Vahendid disainerite palkamiseks puuduvad, kasutatakse oma töötajate oskusi.
- Muuseumi populaarteaduslike trükiste avaldamiseks puuduvad eelarves vahendid. Selleks küsime tuge maakonna omavalitsustelt, fondidelt ja erasektorit, kelle otsused sõltuvad hetke majandusoludest ja on vajadustest oluliselt väiksemad.
- Programmide teostamiseks napib vahendeid, taotluste kaudu saadud toetused jäävad ebapiisavaks kõiki rahuldava heatasemelise teenuse pakkumiseks.
- Surve küllastajaskonna ja omatulude kasvatamiseks killustab töötajate tegevust, viib kõrvale põhikohustuste täitmiselt ja pärsib uurimistegevust ning vahendamise taset.

Muuseumipedagoogika

- Pedagoogiliste programmide läbiviimiseks muuseumis on ruumid väikesed, korraga on võimalik tegevust pakkuda vaid poolele klassikomplektile. Viljandimaa ajaloo- ja looduskeskuse rajamisega on võimalik see lahendada.
- Muuseumi võimekus pedagoogiliste programmide tegemiseks on eelarveliselt väga piiratud. Saadud toetused ja piletitulu ei kata ära programmidele tehtavaid kulutusi.
- Kooliprogrammides ei ole ettenähtud ühe partnerina muuseumit ja siin läbiviidavaid pedagoogilisi programme võetakse vaid kui ühte võimalust paljudest.
- Maakonnas asuvatel õppeasutustel on vahendid muuseumis toimuvates programmides osalemiseks väga piiratud. Muuseum saab viia programmid maakonna koolidesse taotlustest saadavate täiendavate vahendite olemasolu korral.

Inimesed ja organisatsioon

- Muuseumi abipersonal on minimaalne. Muuseumi näitusemajas töötab rahaliste vahendite piiratusest tulenevalt vaid üks järelevaataja, keda vajadusel abistavad teised töötajad.
- Hüpassaares, muuseumi filiaalis töötab samuti vaid üks järelevaataja, kelle ülesandeks on nii küllastajate teenindamine kui kogu filiaali korrashoid. Rahaliste vahendite piiratus ei

võimalda palgata programmijuhti, kes pakuks külastajaile erinevaid tegevusi.

- Asutuse koosseisu vähenemine on tekitanud olukorra, kus töötajate killustumine erinevate tööülesannete vahel tingib suurte eesmärkidena (muuseumikogu MuSi sisestamine ja digiteerimine) püstitatud ajaplaani täitmise edasilükkumise.
- Muuseumil puudub turundusspetsialist ning projektijuht, mistõttu tegelevad selle valdkonnaga osaliselt mitmed töötajad. Külastajate hulga suurendamist toetaks aga just läbimõeldud turundusplaani kui tihedam koostöö turismiettevõtetele.
- Töötajate koolituseks on rahaline võimekus piiratud, samas kulud sellele on suured (transport, majutus jne).

Muuseumitaristu

- Muuseumi näitusemaja on muinsuskaitsealune apteegihooneluumaja, mis seab tegevusele mitmed piirangud; hoonesse ei pääse ratastooliga, WC asub teises hoones.
- Muuseumis puudub funktsionaalne ruum haridusprogrammide läbiviimiseks. Lahenduseks oleks kogu näitusemaja ning Lossi 14 keldrisse Viljandimaa ajaloo- ja looduskeskuse rajamine, kus on pidevalt uuenev ekspositsioon, avakogu ja tegevusalad programmide läbiviimiseks.
- Tingimused museaalide hoidmiseks on üldiselt rahuldavad, kuid osade hoidlate puhul mitterahuldavad, juurdekasvule seab mõne kogu puhul piirid ruumikitsikus.
- Muuseumi hoonete soojapidavus on vähene, elekterküte on kulukas.
- Hüpassaare laudahoone on amortiseerunud, nõuab täies mahus taastamist vastavalt koostatud projektile.
- Muuseumi taristu haldamiseks ettenähtud eelarvevahendid on ebapiisavad. Lammutamist ootab amortiseerunud Hüpassaare laut, mille asemele on kavandatud uus tegevusaladega hoone.
- Muuseumil puuduvad vahendid spetsialisti töölevõtmiseks, kes oleks pädev europrojektide koostamisel ja läbiviimisel.

EESMÄRGID JA TEGEVUSED

1. VALDKOND: KOGUD, SÄILITAMINE JA UURIMISTÖÖ

EESMÄRK 1: Aasta 2025 lõpuks on 98% muuseumi kogudest tuginedes kogude poliitikale MuSi sisestatud, lõpule on viidud kogude ümberkorraldamine. Uurimistööd tehakse pikemaajalise plaani alusel.

Mõõdik:

- MuSi sisestatud museaalide protsent. Algtase 2021: 92%, sihttase 2025: 98%

Eesmärgi saavutamiseks tehtavad olulisemad tegevused:

- MuSi retrospektiivne sisestamine on kuraatorite töös esmatähtis
- kuraatoritel on vajalikud töövahendid museaalide kirjeldamiseks ja digiteerimiseks
- koostame uurimistöö pikemaajalise plaani

2. VALDKOND: NÄITUSED JA VAHENDAMINE

EESMÄRK 2: Aastal 2023 koostatakse Viljandimaa ajaloo- ja looduskeskuse TTA.

Mõõdik:

- muuseumi ekspositsioonipind ja püsivalt eksponeeritud museaalide arv. Algtase 2021: 334 m², milles 1559 museaali, sihttase: 2025 (kavandatud ekspositsioonis): 516 m² + ca 50 m², milles 2500 (+ avakogu) museaali.

Eesmärgi saavutamiseks tehtavad olulisemad tegevused:

- TTA koostamiseks vajalike vahendite taotlemine
- spetsialistide kaasamine TTA väljatöötamisse
- TTA koostamine

EESMÄRK 3: Aastal 2024 koostatakse Viljandimaa ajaloo- ja looduskeskuse eelprojekti ja uue püsiekspositsiooni kontseptsioon.

Mõõdik:

- muuseumi ekspositsioonipind ja püsivalt eksponeeritud museaalide arv. Algtase 2021: 334 m², milles 1559 museaali, sihttase: 2025 (kavandatud ekspositsioonis): 516 m² + ca 50 m², milles 2500 (+ avakogu) museaali.

Eesmärgi saavutamiseks tehtavad olulisemad tegevused:

- eelprojekti ja kontseptsiooni koostamiseks vajalike vahendite taotlemine
- asjatundjate kaasamine eelprojekti ja kontseptsiooni väljatöötamisse
- hangete läbiviimine
- eelprojekti ja kontseptsiooni koostamine

3. VALDKOND: MUUSEUMIPEDAGOOGIKA

EESMÄRK 4: Aastal 2025 on muuseumil 13 pikaajalist õppekavadega seotud muuseumi haridusprogrammi ja suurem osa Viljandimaa ja identiteedi mõjupiirkonna õppeasutustest osalevad aasta jooksul aktiivselt pakutavates programmides.

Mõõdik:

- programmide arv. Algtase 2021: 9 programmi, sihttase 2025: 13 programmi.
- osalejate arv. Algtase 2021: 67 õpilast, sihttase 2025: 800 õpilast.

Eesmärgi saavutamiseks tehtavad olulisemad tegevused:

- pedagoogiliste programmide valikut täiendatakse vastavalt ekspositsiooni kontseptsioonile ja kinnistatakse muuseumi rolli mitteformaalse haridusasutusena.

- programmid koostatakse kooskõlas õppekavaga ning arvestades õpetajate ettepanekuid.
- õpetajatega luuakse otsekontaktid ja muuseumiprogrammidele valmistatakse võimalusel ette eel- ja jätkutegevused, mis aitavad muuseumis omandatud kinnistada ning soosivad pikaajalist koostööd.
- igapäevases muuseumihariduslikus tegevuses kasutatakse võimalikult palju muuseumi ümbritsevat keskkonda (nt Lossi 14 maja, muuseumihoov, lossimäed, linnaruum)
- täiskasvanute elukestvat õpet toetatakse temaatiliste sündmuste kaudu (loengud, töötoad, õppepäevad jms).

4. VALDKOND: INIMESED JA ORGANISATSIOON

EESMÄRK 5: Aasta 2025 lõpuks on Viljandi Muuseum koos Hüpasaare filiaaliga hästi toimiv kaasaegne mäluasutus, kus kõik vajalikud tugifunktsioonid on kaasajastatud ja töötajatele on loodud hea töökeskkond.

Mõõdik:

- rahulolevate klientide arv. Algtase 2021: 2297+374 külastajat, sihttase (Viljandimaa ajaloo- ja looduskeskuse valmimise järgselt): 10 000+800 külastajat.

Eesmärgi saavutamiseks tehtavad olulisemad tegevused:

- muuseumikogude paremaks kasutuseks on 98% kogudest sisestatud MuSi
- muuseumi ekspositsioon on pidevalt uuenev ja arenev
- muuseum koostab ja avaldab regulaarselt toimetisi ning teisi publikatsioone
- töötajad täiendavad end pidevalt vastavatel erialastel koolitustel

5. VALDKOND: MUUSEUMITARISTU

EESMÄRK 6: Aastaks 2024 muuseumi fondihoidlate ja tööruumide soojustamine ning energiasäästlikumaks muutmine.

Mõõdik:

- muuseumi hallatav pind on 1259 m², sellest: ekspositsioon 334 m², hoidlad 390 m², lugemissaal 54 m², konverentsisaal 49 m², tööruumid 118 m², muud ruumid (WCd, koridorid, tuulekojad, tehnilised ruumid) 259 m² ning Lossi 14 maja 55 m².
- muuseumil on veel 182 m² + ca 50 m² keldriruume, mis praegu on kasutuskõlbmatud, kuid on kavandatud välja ehitada Viljandimaa ajaloo- ja looduskeskuse avakoguks.

Eesmärgi saavutamiseks tehtavad olulisemad tegevused:

- vajalike vahendite taotlemine
- riigihanke läbiviimine
- ehitus- ja soojustustööde teostamine

EESMÄRK 7: Aastaks 2025 Viljandimaa ajaloo- ja looduskeskuse põhiprojekti koostamine ja ehituse riigihanke läbiviimine.

Mõõdik:

- muuseumi näitusemajas on 1. ja 2. korrusel pinda 362 m² ja Lossi 14 maja 1. korrusel pinda 55 m². Lisaks võimalik kasutusele võtta näitusemajas keldriruumid 140 m² + ca 50 m² ning Lossi 14 keldrikorrus 42 m². Hoonete kogupind keskuse jaoks arvestuslikult ca 649 m².
- täna on muuseumi näitusemajas kasutusel pinda 362 m² ja Lossi 14 maja 1. korrusel pinda 55 m². Seega hetkel kasutusel 417 m².

Eesmärgi saavutamiseks tehtavad olulisemad tegevused:

- vajalike vahendite taotlemine
- põhiprojekti koostamine
- ehituse riigihanke läbiviimine

EESMÄRK 8: Aastal 2025 algab Viljandimaa ajaloo- ja looduskeskuse rajamine koostöös Kultuuriministeeriumiga.

Mõõdik:

- muuseumi ekspositsioonipind. Algtase 2021: 334 m², milles 1559 museaali, sihttase: (ajaloo- ja looduskeskuse valmimise järgselt): 516 m² + ca 50 m², milles 2500 (+ avakogu) museaali.
- muuseumi külastuste arv. Algtase 2021: 2297 külastajat, sihttase 2025 (ajaloo- ja looduskeskuse valmimise järgselt): 10 000 külastajat.

Eesmärgi saavutamiseks tehtavad olulisemad tegevused:

- ajaloo- ja looduskeskuse kontseptsiooni ja TTA koostamine 2023
- eelprojekti ja püsiekspositsiooni kontseptsiooni koostamine 2023
- ehituseks vajalike vahendite otsimine koostöös Kultuuriministeeriumiga 2024
- põhiprojekti koostamine 2024
- ehituse riigihanke läbiviimine 2024
- ehitustööde teostamine 2025